

gemeente

Oost Gelre

Kadernota 2022-2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding	5
Doelen halen; zelfstandig en door samenwerking	7
Programma 1 - Leefomgeving.....	8
Ruimtelijke ontwikkeling	8
Wonen in Oost Gelre.....	10
Beheer openbare ruimte	11
Duurzaamheid en milieu	12
Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022	12
Programma 2 - Cultuur, onderwijs, welzijn, zorg en inkomen.....	16
Leefbaarheid, onbetaalbaar!	16
Onderwijs	17
Sport.....	17
Vrijwilligerswerk, de onmisbare schakel!	19
Cultuur en verenigingen	19
Nieuwkomers zijn welkom!.....	20
Werk moet lonen	21
Preventie en ondersteuning	21
Armoedebestrijding	22
Laaggeletterdheid/taalarm	23
Goede zorg voor senioren.....	24
Jeugdzorg.....	24
Volksgezondheid	25
Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022	26
Programma 3 - Economie en werkgelegenheid.....	28
Goed ondernemersklimaat.....	28
Gezonde agrarische sector	29
Bereikbaarheid en mobiliteit.....	29
Toerisme en evenementen	30

Werkgelegenheid	31
Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022	31
Programma 4 - Bestuur, bedrijfsvoering en dienstverlening	32
Veiligheid.....	32
Euregionale samenwerking Achterhoek	34
Gemeentelijke organisatie.....	34
Burgerinitiatieven	35
Gemeentelijke dienstverlening	36
Financieel beleid	36
Voorstellen voor nieuw beleid voor het jaar 2022	38
Gezonde gemeentefinanciën als uitgangspunt.....	39
Voortzetting bestaand beleid.....	39
Voorstellen van nieuw beleid	40
Financieel perspectief bestaand en nieuw beleid	41
Ontwikkeling van de reservepositie	42
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	43
Financiële uitgangspunten	44
Bijlagen.....	46
Lijst met afkortingen	46

Voorwoord

“De coronacrisis heeft ook in 2022 nog een grote uitwerking”

We presenteren de Kadernota 2022-2025 in een bijzondere tijd. We zitten nog altijd midden in de coronacrisis die zowel in financiële zin als in maatschappelijke zin een grote impact heeft op onze samenleving.

Effecten van de coronacrisis in Oost Gelre

Als gemeente doen we wat we kunnen om onze inwoners en ondernemers in deze zware tijd te ondersteunen. Zo hebben we in 2021 een tweede lokale steunpakket voor onze inwoners en ondernemers geopend. Dit pakket is gedekt vanuit onze reserves. Hiermee hopen we, naast de steun van het Rijk, dat we inwoners en ondernemers in Oost Gelre door deze moeilijke tijd kunnen helpen.

De verwachting is dat de effecten van de crisis ook nog uitwerking zal hebben in 2022 en de jaren daarna. De gevolgen zijn doordat we nu nog middenin de situatie zitten nog moeilijk te overzien. Maar het is zeker dat de impact groot is en onze inwoners en ondernemers zullen nu en in de toekomst onze steun nodig hebben. Hoewel de mate waarin onduidelijk is gaan wij er van uit dat het om incidentele steun gaat.

Een reële Kadernota

Financieel gezien kunnen we een reële Kadernota presenteren. Immers naast de (incidentele) gevolgen van de coronacrisis gaat ons bestaande en geplande nieuwe (structurele) beleid voor een groot deel door.

Meer beleid in de Kadernota

In het proces van verschuiving van het gewicht van Programmabegroting naar Kadernota wordt weer een volgende stap gerealiseerd. De Kadernota was altijd een summier document met daarin de grote beleidslijnen en vooral een financiële weergave. Met behulp van de Programmabegroting kreeg vervolgens de Kadernota verdere uitwerking. Nu wordt de verschuiving duidelijk doordat de Kadernota meer beleidstekst bevat.

We zetten onze ambities dan ook voort, maar bieden nadrukkelijk mogelijkheden voor aanpassingen en nodigen u daartoe uit.

Karel Bonsen

Wethouder Financiën

Inleiding

Hierbij presenteren wij aan u de Kadernota 2022. Met deze kadernota bieden wij inzicht in de stand van zaken van de uitvoering van het coalitieprogramma 2018-2022 “Volle kracht vooruit!” en geven wij weer wat wij van daaruit willen gaan doen in de komende begrotingsperiode. De gemeenteraad heeft daarbij de mogelijkheid om accenten te leggen, eventueel andere keuzes te maken en aan het college kaders mee te geven voor de conceptprogrammabegroting 2022-2025. Om die reden is deze kadernota vooral opgesteld op hoofdlijnen en is er ruimte voor nadere invulling. Pas nadat de gemeenteraad de kadernota heeft vastgesteld, zullen de definitieve keuzes omgezet worden in concrete doelstellingen en maatregelen. Deze worden vertaald naar activiteiten en als zodanig financieel verwerkt worden in de conceptprogrammabegroting.

Wij hebben ernaar gestreefd om u een kadernota aan te bieden die in financiële zin sluitend is. Dit, ondanks dat hiervoor geen grondslag is. Bij de vorige programmabegroting 2021-2024 zijn echter ambities uitgesproken – en besluiten genomen – om de financiële uitgangsspositie van de gemeente te beheersen en te verbeteren en ervoor te zorgen dat Oost Gelre op de toekomst voorbereid is. Er zijn immers tal van onzekerheden die nog altijd op de gemeente afkomen en die een bedreiging vormen voor de financiële positie van de gemeente. Door hier via deze kadernota op voor te sorteren, laten wij zien dat wij een verantwoord beleid wensen te voeren zonder aan ambitie in te boeten.

Doelen halen; zelfstandig en door samenwerking

Inleiding

Oost Gelre is een ondernemende gemeente. Waar we kunnen, steken we de handen uit de mouwen ten dienste van onze inwoners en onze ondernemers. Dit komt tot uitdrukking in onze dienstverleningsvisie die we onlangs vastgesteld hebben. Onze gemeente werkt daarnaast ook veel samen met andere partijen. Dat doen we als de lokale belangen samenvallen met die van andere partijen, er meer bereikt kan worden door samenwerking, er schaalvoordelen te behalen zijn of omdat een gemeenschappelijke aanpak meer oplevert voor de hele regio.

2.1 Samenwerking op inhoud

Of het nu is op de vraagstukken van het sociaal domein of de grote ruimtelijke vraagstukken, samenwerken op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau is niet meer weg te slaan uit de werkwijze van een gemeente. Dit vraagt van een gemeente dat zij de deuren van buiten naar binnen open zetten en dat de dialoog gezocht wordt. Dit is een continu proces dat nooit af is en veel vraagt van ambtenaren en bestuurders. Oost Gelre is in de regio goed vertegenwoordigd en draagt haar steentje bij door kritisch en pro-actief de samenwerking aan te gaan.

2.2 Regionale belangen

Onze gemeente is een van de zeven gemeenten die zich verenigd hebben binnen Regio Achterhoek. Medio 2018 hebben de gemeenten besloten om deze gemeenschappelijke regeling opnieuw vorm te geven en hebben ook andere partijen zich daarbij aangesloten. Deze belangrijke opgaven zijn gebundeld in de Achterhoek Visie 2030 die in 2019 door de Achterhoek Raad is vastgesteld en in 2021 wordt de evaluatie van de regionale samenwerking afgerond.

Er wordt aan 6 thematafels op inhoud samengewerkt aan projecten om de regio slagvaardiger, innovatiever en leefbaarder te maken. Daarnaast zorgt Regio Achterhoek voor een sterke lobby van de regio richting andere overheden zoals de provincie, het Rijk en de Europese Unie.

2.3 Samen tegen ondermijning

Een specifiek onderwerp dat we nog willen benoemen, is de samenwerking die de overheid opvoert om de opkomst van ondermijning tegen te gaan. In 2021 is naar aanleiding van de evaluatie van de regionale Pilot ondermijning besloten om ondermijning te zien als een regionale opgave en de regie op de uitvoering van deze opgave voor de regio te beleggen bij de gemeente Oost Gelre. Voor 2022 e.v. wordt een plan van aanpak opgesteld om deze regionale opgave verder te concretiseren.

Programma 1 - Leefomgeving

Inleiding

Programma 1 omvat het thema Leefomgeving. Naast de aanstaande Omgevingswet, de verdere uitrol van Geef Lichtenvoorde Kleur! en Programma Stad Groenlo spelen er veel meer verschillende ontwikkelingen die het komende jaar aandacht vragen van het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie. Daarbij willen we een viertal speerpunten benoemen voor 2022:

- Ontwikkeling van een visie en beleidskader voor het buitengebied. Er komen veel veranderingen op het buitengebied. Veranderingen ten aanzien van (agrarische) bedrijfsvoering, initiatieven in het kader van de klimaatdoelstellingen en dergelijke vragen om aandacht en daadkracht van onze gemeente.
- Doorontwikkeling van woningbouw in alle kernen. Daar waar de afgelopen jaren woningbouw stagneerde, zien we dat er belangrijke stappen gezet worden om de woningbouw in alle kernen van Oost Gelre weer te stimuleren. Er zijn nieuwe kaders ontwikkeld voor woningbouw in de kleine kernen en Groenlo en Lichtenvoorde. Daarnaast zijn er verruimde mogelijkheden voor functieverandering van agrarische erven nabij de kernen (woondroebelbeleid). Inmiddels zijn op basis van deze kaders in iedere kleine kern één of meerdere woningbouwplannen in ontwikkeling of uitvoering.
- Opstellen van Omgevingsvisie en aanpalend beleid. In het verlengde van de Omgevingswet en de voorgaande 2 punten wordt energie gestoken in het ontwikkelen van een Omgevingsvisie.
- Regionale Energie Strategie Achterhoek. Duurzaamheid en energiedoelstellingen zijn geen zaak voor gemeenten alleen. Mede daarom participeren wij in de verdere ontwikkeling van een regionale energiestrategie voor de gehele Achterhoek.

Deze en alle andere ontwikkelingen voor het komende jaar lichten wij hieronder bij de verschillende paragrafen nader toe.

Ruimtelijke ontwikkeling

Inleiding

De ruimtelijke ontwikkelingen voor de toekomst zijn niet meer zozeer gericht op de kwantitatieve groei van de stad en de kernen maar richten zich vooral op de kwaliteitsverbetering van de bestaande woonwijken, het buitengebied, bedrijventerreinen en de centra, waarbij rekening wordt gehouden met de gevolgen van de demografische ontwikkelingen.

Ontwikkelingen

Ontwikkeling van het buitengebied

De ontwikkeling van het buitengebied heeft hoge prioriteit. Het buitengebied heeft namelijk nu en in de nabije toekomst te maken met grote uitdagingen. Achterblijvende inkomsten, hogere kosten, verduurzaming,

stikstofproblematiek, problemen bij erfopvolging of anderszins, kunnen ertoe leiden dat het agrarische landschap er anders uit komt te zien. Dit vraagt om een visie op en beleidskader voor het buitengebied.

Omgevingsvisie

Dit alles zullen wij uiteindelijk opnemen in de Omgevingsvisie. Nieuw ruimtelijk beleid dat nog moet worden ontwikkeld, krijgt een plek in de Omgevingsvisie die in voorbereiding is. Een aantal onderwerpen hebben wij de afgelopen periode reeds uitgewerkt. Daarbij moet gedacht worden aan de energietransitie en wonen in zowel de kleine kernen als in Lichtenvoorde en Groenlo.

De opstelling van de Omgevingsvisie hangt nauw samen met de invoering van de Omgevingswet. De inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt voorzien in januari 2022. Eerder zou de wet in werking treden vanaf 1 januari 2020 maar die datum is recentelijk losgelaten door de minister voor Milieu en Wonen. Om te verzekeren dat onze gemeente klaar is om op het moment van invoering te gaan werken onder deze nieuwe wet, hebben we begin 2020 binnen het programma Omgevingswet prioriteiten bijgesteld. Begin 2020 hebben we een lijst met minimale acties opgesteld die we nader willen uitwerken in 2021. Dit betreft een minimumpakket van acties die absoluut noodzakelijk zijn om de dienstverlening te kunnen voortzetten onder de nieuwe wetgeving. We hebben daarbij te kampen met beperkte capaciteit om de voorbereiding op de Omgevingswet voldoende op te pakken naast de reguliere taken. Mede om die reden hebben we reeds extra externe deskundigheid en capaciteit ter ondersteuning georganiseerd, onder andere op het gebied van werkprocessen, projectleiding en digitalisering. Ook met de externe ondersteuning blijft het een enorme uitdaging om alles op tijd gereed te hebben. Eerder stelden we al vast dat de invoering van de Omgevingswet een grote zeer grote impact zal hebben op onze organisatie maar dat geldt ook zo voor de voorbereidingen daarvoor. Door een latere invoeringsdatum van de Omgevingswet hopen we dat we de minimale acties tijdig en kwalitatief beter kunnen uitvoeren en zullen we wellicht op onderdelen meer kunnen doen dan tot nu toe mogelijk geacht.

Programma Geef Lichtenvoorde Kleur!

Naast de ontwikkeling van het buitengebied en het opstellen van een Omgevingsvisie, is een andere ruimtelijke ontwikkeling voor 2021 de verdere uitwerking van programma Geef Lichtenvoorde Kleur! Met dit programma wordt in Lichtenvoorde een vitaal en compact centrum ontwikkeld. Hierbij gaan we in overleg met de ondernemers en andere belanghebbenden kijken naar een betere invulling van bestaande functies en gaan we op zoek naar nieuwe functies voor het centrum. Inmiddels zijn de grote bouwprojecten in gang gezet of zitten in een voorbereidende fase. Ook in de openbare ruimte zoeken we naar mogelijkheden om het winkelgebied te vergroenen, te verfraaien, kunst eraan toe te voegen en het gebied meer kleur te geven. Dit willen we onder meer bereiken door het voortzetten van het street art project.

Programma Stad Groenlo

Het programma Stad Groenlo wil de bedrijvigheid en levendigheid in Groenlo versterken, zodat de stad in de toekomst een plek is waar het goed wonen, werken en leven is. In de eerste jaren van het programma zijn er veel projecten uitgevoerd. We zien dat de werkzaamheden van de afgelopen periode bijdragen aan de doelen die we in het programma gesteld hebben. We blijven onze schouders hier als gemeente onder zetten. Immers: het programma is een vliegwiel om allerlei activiteiten in Groenlo te ontwikkelen. Programma Stad Groenlo biedt voldoende ruimte voor initiatieven, ook in 2022. We willen daarbij ook gebruik maken van

de middelen uit de Regiodeal. De gemeenten wil initiatieven ondersteunen en mensen op weg helpen. Maar de gemeente zal ook zelf ideeën aandragen, en, in die gevallen dat bepaalde ideeën zo belangrijk zijn voor een vitale stad, zelf de regie ter hand nemen. Ook in de periode 2021 tot 2027 volgen er nieuwe projecten om Groenlo Vestingstad verder uit te bouwen waarmee we Groenlo regionaal maar ook bovenregionaal op de kaart kunnen zetten.

Bedrijventerreinen

We merken dat er, ondanks corona, veel serieuze aanvragen komen voor bedrijfskavels op de Laarberg. Een deel van deze aanvragen heeft recentelijk geleid tot koopovereenkomsten of verkeren in vergaande onderhandelingen. Wij zien dat er naast regionale bedrijven ook veel lokale bedrijven zich willen vestigen op de Laarberg. Er is meer vraag dan is vastgelegd in regionale afspraken en is door vertaald in de provinciale verordening. We zullen daarover in de Regio Achterhoek en met de Provincie het gesprek aan gaan. Voor het bestaande terrein, Laarberg Centraal, is een bestemmingsplanprocedure vanwege de stikstofdiscussie niet mogelijk.

Voor een deel van het terrein werken we nu bij individuele vergunningsaanvragen met een Ruimtelijke beoordelingskader als toetsinstrument voor afwijkingsbesluiten. Hierbij moet per aanvraag worden aangetoond dat het past binnen de milieuregelgeving, waaronder stikstof. Dit is een praktische oplossing, maar geen wenselijke situatie, zeker niet voor een regionaal bedrijventerrein.

Ook de verkoop van kavels op bedrijventerrein op bedrijventerrein Lindebrook in Lichtenvoorde verloopt voorspoedig. Nagenoeg alle kavels op dit terrein hebben een invulling gekregen. Met de splitsing van de Woon-werkkavels in reguliere bedrijfs- en woningbouwkavels is beter ingespeeld op de huidige marktvraag.

Gelet op de binnenkomende aanvragen voor bedrijfskavels is het nodig om nieuwe gronden in gebruik te nemen. Voor de Laarberg is een nieuw ruimtelijk toetsingskader noodzakelijk. In Lichtenvoorde gaan we onderzoeken op welke wijze we de (toekomstige) ruimtevrage van lokale bedrijven kunnen faciliteren.

Wonen in Oost Gelre

Inleiding

Wonen is essentieel, zowel de woning als de leefomgeving. De woonwensen van inwoners moeten centraal staan bij het woonbeleid (bouwen naar behoefte). Daarbij is een rol weggelegd voor de dorpsbelangenorganisaties in de verschillende kernen van Oost Gelre. Zij kennen als geen ander de lokale situatie en de specifieke (woon)wensen. Het woonbeleid moet gericht zijn op kwaliteit, duurzaamheid, flexibiliteit, levensloopbestendigheid en maatwerk. Niet de contingenten (kwantiteit), maar de kwaliteit van de woonplannen die de leefbaarheid een positieve impuls geven zijn leidend. Dit, met het doel de woningmarkt weer in beweging te krijgen en te bouwen naar behoefte.

Ontwikkelingen

In 2020 hebben we de woningbehoefte op kernniveau in beeld gebracht en vastgesteld. Voor zowel Groenlo, Lichtenvoorde als de kleine kernen zijn visies vastgesteld die een basis vormen om plannen voor het toevoegen van nieuwe woningen te kunnen ontwikkelen. We gaan door met de uitvoering van concrete

plannen in de kleine kernen. Voor de kernen Groenlo en Lichtenvoorde nemen we concrete plannen van private partijen in behandeling. We gebruiken daarvoor de Menukaart Wonen Lichtenvoorde en Groenlo. Gezien de toegenomen behoefte zetten we ook gemeentelijke gronden in voor woningbouw. Voorbeelden hiervoor zijn de vrijkomende schoollocaties en Flierbeek fase 3 in Lichtenvoorde. In 2021 vindt een regionaal woonwensenonderzoek plaats (AWLO). De resultaten worden in 2021 vertaald naar een actualisatie van het gemeentelijke woonbeleid. Hierin actualiseren we de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte en stellen deze zo nodig bij. Ten aanzien van de sociale huurwoningvoorraad doen wij dit laatste in nauw overleg met de woningbouwcorporaties. Concrete afspraken leggen we vast in de prestatieafspraken. Tenslotte zetten we in op de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Daarbij haken we in op regionale projecten.

Beheer openbare ruimte

Inleiding

We werken aan een aantrekkelijke leefomgeving voor bewoners en bedrijven, waar mensen elkaar ontmoeten, zich thuis voelen en met plezier en veilig gebruik maken van de openbare ruimte. Een openbare ruimte die voor iedereen toegankelijk is en waar ruimte is voor initiatieven die worden gefaciliteerd door de gemeente. We willen ruimte geven aan bewoners en hen graag betrekken bij het beheer en onderhoud van hun directe leefomgeving.

Ontwikkelingen

Om de openbare ruimte aantrekkelijk en leefbaar te houden, is er naast een onderhoudscyclus ook een moment waarop deze openbare ruimte vervangen moet worden. Dit gebeurt vanuit een integrale benadering vanuit de disciplines verkeer, wegen, riolering, groen en duurzaamheid en op basis van de huidige inzichten en richtlijnen. En uiteraard is er interactie met de aanwonenden en belanghebbenden. Voor deze vervangingen zijn investeringsbudgetten nodig. In de kadernota staan diverse vervangingsvoornemens van straten en/of buurten die om een investering vragen.

Naast de vervanging van de openbare ruimte zijn er nog andere concrete ontwikkelingen in de openbare ruimte:

- We stellen een biodiversiteitsplan op. In dit plan bepalen we de ambities en kansen om de biodiversiteit in de gemeente te versterken. Een uitvoeringsparagraaf maakt hiervan onderdeel uit.
- We stellen een soortenmanagementsplan op. Het doel is om alle handelingen en regelgeving ten aanzien van ruimtelijke ingrepen af te stemmen op beschermde flora en fauna. Hiermee voorkomen we dat er op ad hoc basis besluiten worden genomen. Beschermde soorten en kansrijke soorten worden met behulp van dit plan integraal beschermd. Procedures zullen we hierop afstemmen. Mogelijk dat hieruit maatregelen volgen waarvoor we financiering moeten vragen.
- We stellen een Omgevingsvisie op. Hieruit volgt naar verwachting dat beleid aangepast moet worden. Verder zullen we integrale ambities en doelen afspreken waar mogelijk ook investeringen uit voortkomen.

- We brengen aanpassingen aan in de verkeersstructuur. Door de afsluiting van de kruising N18 Twenteroute met de N312 Zieuwentseweg is aanpassing in de verkeersstructuur noodzakelijk. De aansluiting N312 Zieuwentseweg wordt omgelegd langs de N18 richting de Richterslaan en aangesloten op de kruising Richterslaan. Deze verandering zal consequenties hebben voor de verkeersstromen in Lichtenvoorde. Onderdeel van het pakket van maatregelen is een reconstructie van de Kerkhoflaan inclusief de kruising met de Richterslaan.

Duurzaamheid en milieu

Inleiding

We willen naar een meer groene en circulaire economie. Natuur, grondstoffen, energie, voedsel en afval hebben een waarde. Wij streven ook lokaal naar een balans tussen mens, milieu en een gezonde economie. We stellen ambitieuze en haalbare milieudoelen. We betrekken lokale bedrijven en vooral ook de inwoners bij de overgang naar een duurzaam ingerichte gemeente.

De doelstelling is om in 2030 energie neutraal te zijn. Oost Gelre geeft daarbij uitvoering aan het Akkoord van Groenlo. Energietransitie is de omslag naar een lager energiegebruik, opgewekt met hernieuwbare energie. We willen de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen ten faveure van natuurlijke bronnen (zon, wind, biomassa, water, etc.).

Ontwikkelingen

In 2021 is de transitievisie warmte (TVW) vastgesteld. In aansluiting hierop wordt een start gemaakt met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen (WUP's).

De looptijd van de "Uitvoeringsagenda Energietransitie Oost Gelre" is in 2022 verstreken. Er dient een nieuwe uitvoeringsagenda te worden opgesteld.

Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022

Omschrijving	Investerings	Dekking uit fonds riolering	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Programma Lichtenvoorde openbare ruimte	100.000	0	0	-4.500
Rehabilitatie verhardingen buiten de bebouwde kom	830.000	0	0	-37.350
Aanleggen Duiker onder N18 tpv de	300.000	11.500	0	0

Omschrijving	Investerings	Dekking uit fonds riolering	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Zieuwentseweg				
Project Meer Veilig 3 - Afsluiting Zieuwentseweg (omlegging aansluiting N312)	1.610.600	0	0	0
Renovatie gemalen en drukunits	175.000	6.708	0	0
Rioolrenovatie o.b.v. beheerprogramma	150.000	5.750	0	0
Onderzoeken en plannen uit GRP	0	50.000	0	0
Oplossing knelpunten hemelwaterafvoer diverse kernen	80.000	3.067	0	0
Omgevingswet exploitatiekosten	0	0	0	-100.000
Meer Veilig 3- traject Lievelede-Groenlo N18. bijdrage gemeente voor aanleg viaduct thv Zwolsesweg te Groenlo.	100.000	0	0	0
Actualisatie beheersplan civiel technische kunstwerken	0	0	35.000	0
Flankerende maatregelen project Meer Veilig 3 - Fietspad langs N18, gedeelte Europaweg tussen Zieuwentseweg en Richterslaan te Lichtenvoorde.	270.000	0	0	-12.150
Uitvoering projecten	0	0	100.000	0
Herinrichting gedeelten Rapenburgsestraat, Esstraat en Varsseveldseweg te Lichtenvoorde.	720.000	0	0	-32.400
(voorbereidingskrediet) Reconstructie Koemstraat en gedeelte Dijkstraat te Lichtenvoorde.	127.500	0	0	-5.738
Aanleg en verbetering riolering Koemstraat en gedeelte Dijkstraat te Lichtenvoorde	240.000	9.200	0	0
Cofinanciering provinciale landschapsprojecten	50	0	12.500	0

Omschrijving	Investerings	Dekking uit fonds riolering	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Berm- en laanherstel	100.000	0	0	-5.500
Versterken biodiversiteit openbaar groen	0	0	20.000	0
Uitvoeringsagenda energietransitie - werkstroom huishoudens - Subsidieverordening 'Verduurzamen woningen'	0	0	75.000	0
Uitvoeringsagenda energietransitie - werkstroom gemeentelijk vastgoed- versneld vervangen openbare verlichting	244.750	0	0	-13.461
Gezonde leefomgeving	125.000	0	0	-6.875
Uitvoeringsagenda energietransitie - werkstroom huishoudens - Energiekloket	0	0	29.304	0
Uitvoeringsagenda energietransitie - projecten	0	0	150.000	0
Onderhoud brandkranen, geboorde putten en blusvijvers	0	0	0	-20.000
Cultuur- en Erfgoedpact	0	0	0	-20.000
Actualisatie woonbeleid	0	0	30.000	0
Onderzoekskosten transformatie	0	0	85.000	0
Ontwikkelen visie oude N18, gebied tussen oude en nieuwe N18, te Groenlo	0	0	30.000	0
Biodiversiteit	0	0	0	-50.000
Programma stad Groenlo doorontwikkeling pijler 3 en 4	0	0	100.000	0
Herinrichting groenstroken en fietspaden Oude Winterswijkseweg te Groenlo	440.000	0	0	-24.200
Houten geleiderails	100.000	0	0	-5.500
Kleine verkeersaanpassingen	0	0	0	-75.000

Omschrijving	Investeringen	Dekking uit fonds riolering	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Totaal	5.762.850	88.475	666.804	-412.674

Programma 2 - Cultuur, onderwijs, welzijn, zorg en inkomen

Inleiding

Programma 2 omvat veel verschillende elementen die allemaal betrekking hebben op het sociale en culturele domein. Daarbinnen zien we enkele speerpunten waar we ons in het komende jaar mede op willen gaan richten. Dit zijn:

- Nadere invulling van de leefbaarheidsvisie kleine kernen. Met deze bovendorpse leefbaarheidsvisie zijn allerlei thema's benoemd die van belang zijn voor het in stand houden van de leefbaarheid in onze kleine kernen. Dit vraagt continu onze aandacht is dan ook een speerpunt.
- Onderwijsontwikkelingen en in het bijzonder de ontwikkeling van 1 of 2 IKC's in Groenlo en het IEKC in Lichtenvoorde zullen we uitwerken en uitrollen in 2021.
- De ontwikkeling van een nieuwe sporthal in Groenlo biedt een mooie plek en kansen voor de binnensportverenigingen en het onderwijs samen.
- Hoewel de sector heel belangrijk is voor Oost Gelre, ontbreekt er nog een integrale en overkoepelende visie op cultuur. Daarom worden stappen gezet om te komen tot een kunst- en cultuurbeleid.
- De samenvoeging van activiteiten van de SDOA en Werkbaan Oost moet leiden tot een leerontwikkelbedrijf voor onze gemeente.
- Onze gemeente zet sterk in op preventieve zorg en blijft dat ook de komende jaren doen.
- Beheersen kosten jeugdzorg/Wmo. Voor de komende jaren blijft het beheersen van de stijgende kosten in de jeugdzorg en de Wmo een punt van aandacht.

Deze en alle andere ontwikkelingen binnen programma 3 worden hieronder nader toegelicht.

Leefbaarheid, onbetaalbaar!

Inleiding

Niet alles valt in geld uit te drukken. De kracht van leefbaarheid in onze (kleine) kernen is onbetaalbaar. Vooral het werk van dorps- en wijkbelangenorganisaties en zorg- en energiecoöperaties is essentieel om bepaalde maatschappelijke doelen te behalen. Deze vorm van samenlevingsgericht werken ondersteunen wij krachtig.

Ontwikkelingen

In november 2020 is door de dorpsbelangenorganisaties (DBO's) de leefbaarheidsvisie 2020 aangeboden aan de Raad. In deze leefbaarheidsvisie staan belangrijke thema's waar de DBO's mee aan de slag willen.

Samen met de regisseur kleine kernen wordt hier vorm en inhoud aan gegeven. Woningbouw, middelengebruik en kwalitatief goed onderwijs zijn belangrijke thema's die aan bod komen.

Onderwijs

Inleiding

Goed onderwijs biedt iedereen de kans om talenten te ontwikkelen en uit te groeien tot volwaardige en betrokken inwoners. Kinderen moeten thuis en op school goed worden voorbereid op hun rol en plek in de samenleving. Voor veel ouders is het belangrijk dat de identiteit van de school aansluit bij de opvoeding die zij hun kind geven. Hoewel de invloed van de gemeenten op de inhoud van het onderwijs beperkt is (dit is het terrein van het schoolbestuur), moet er ook op lokaal niveau veel aandacht zijn voor onderwijs.

Ontwikkelingen

De focus ten aanzien van het onderwijs in Oost Gelre ligt vooral op de ontwikkeling omtrent onderwijshuisvesting en een of twee IKC's in Groenlo en een IEKC in Lichtenvoorde. Daarnaast houden we de vinger aan de pols bij teruglopende leerlingaantallen. Voor leegkomende schoolgebouwen als gevolg van fusies of sluitende scholen wordt gezocht naar oplossingen.

Dit jaar opent het Integraal Educatief Kind Centrum (IEKC) Lichtenvoorde (Het Gele Park) haar deuren. Tevens zijn de benodigde omgevingsaanpassingen uitgevoerd om de veiligheid van en naar het IEKC te waarborgen.

Als gevolg van terugloop van leerlingaantallen, is er een aantal ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting. In de kleinere kernen streven we naar handhaving van de daar aanwezige basisschool maar met name in Zwolle neemt het aantal leerlingen af. In Groenlo en Lichtenvoorde heeft voor dit moment de krimp minder gevolgen. Voor De Hoeksteen staat vervangende nieuwbouw gepland op de locatie Buitenschans. Bij een goede samenwerking met de daar al aanwezige basisschool kan rekening gehouden worden met een eventuele terugloop van het aantal leerlingen in Groenlo. Met de samenvoeging van De Regenboog en Het Hof tot basisschool De Leeuw en de ingebruikname van het IEKC is ingespeeld op een mogelijke verdere krimp.

Sport

Inleiding

Bewegen is heel belangrijk, als ontspanning en als voorwaarde voor een gezond leven. Maar sport heeft ook een andere functie: het brengt mensen samen en maakt hen weerbaar. Sport speelt ook een belangrijke rol bij het overbrengen van onmisbare waarden en vaardigheden in het gewone leven, zoals teamgeesten respect voor de ander.

Een sterke Sportvisie is de basis van het gemeentelijk sportbeleid. Het is belangrijk om goede randvoorwaarden te creëren binnen de gemeente om sporten en bewegen zo optimaal mogelijk te maken.

We moeten daarbij rekening houden met de verhouding tussen recreatief en prestatief sporten en de verschuiving van verenigingssporten naar individuele sporten in de openbare ruimte, zoals wandelen, fietsen en hardlopen. Wij vinden het belangrijk dat inwoners bekend zijn met de veelzijdigheid van sportmogelijkheden, weten hoe gezond het is en waardering hebben voor de bijdrage die sport levert aan samenwerking, het welzijn van mensen en de leefbaarheid in buurten en dorpen.

Ontwikkelingen

Lokaal sport- en beweegakkoord

Onder leiding van Achterhoek in Beweging werken we aan een lokaal sport- en beweegakkoord. Alle sportaanbieders, zorginstellingen, onderwijsinstellingen, fysiotherapeuten en andere betrokken organisatie zijn uitgenodigd om mee te denken in een lokaal sport- en beweegakkoord. Gezamenlijk worden ambities en concrete acties geformuleerd. Onze gemeente is in dit proces een van de partners. Sportaanbieders en organisaties denken na over hun rol en wat zij kunnen betekenen. Het lokaal sport- en beweegakkoord is een voorloper op de nieuw te vormen sportvisie Oost Gelre en de bijbehorende uitvoeringsagenda. Het lokaal sport- en beweegakkoord ligt in concept klaar om ondertekend te worden. Er is een stuurgroep en twee ambitiegroepen die nadenken over de uitvoering van de gestelde ambities.

Sportevenementen

De gemeente Oost Gelre profileert zich als evenementen gemeente. Er zijn bestaande sportevenementen die daar al een bijdrage aan leveren. Regelmatig komen er verzoeken om een financiële bijdrage aan een lokaal sportevenement, regionaal sportevenement of zelfs een landelijk sportevenement toe te kennen. Als hiervoor budget is kunnen deze organisaties financiële ondersteuning ontvangen en door middel van side events een meerwaarde zijn voor de gemeente Oost Gelre.

Samenwerkingsverbanden (sport) verenigingen

Verschillende verenigingen melden zich bij de verenigings- en vrijwilligerscoördinatoren met wensen. Om het proces goed vorm te kunnen geven, en vrijwilligers te ontlasten, is het in sommige gevallen wenselijk dat de gemeente een faciliterende rol speelt. Hiervoor is een financiële ondersteuning gewenst. Dit kunnen bijdragen zijn om het proces te versnellen of te laten begeleiden door een externe partij (software) of te investeren in multifunctionele accommodaties (hardware).

Toekomst zwembad 't Meekenesch en verdere uitwerking BMX baan locatie Eschpark

De gesprekken met Stichting Exploitatie Meekenesch zijn in 2020 opgestart. In 2021 worden deze gesprekken vervolgd. Parallel aan dit proces volgt ook de verdere uitwerking richting bestemmingsplan voor de BMX baan op locatie Eschpark. De stichting en vereniging staan daarnaast beide open om te verkennen wat de samenwerkingsmogelijkheden zijn.

Vrijwilligerswerk, de onmisbare schakel!

Inleiding

Vrijwilligers, mensen die zich met hart en ziel inzetten voor een ander, vormen een onmisbare schakel in de binding en leefbaarheid van Oost Gelre. We vinden het belangrijk dat verenigingen en vrijwilligers dat kunnen blijven doen, zeker nu er op het gebied van jeugdhulp, zorg / Wmo en werk en inkomen taken bij zijn gekomen. Verenigingen, vrijwilligers en dorps- en wijkbelangenorganisaties weten wat daarvoor nodig is en zijn daarmee een belangrijke partner voor de gemeente. Zij maken mogelijk dat inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen blijven meedoen en er ook aan kunnen blijven bijdragen. Maar dat vraagt nóg nadrukkelijker om behoud van professionaliteit, organisatiekracht en stabiliteit binnen verenigingen en vrijwilligersorganisaties. Wij willen hen daarbij ondersteunen.

Ontwikkelingen

In 2020 is een verenigings- en vrijwilligerscoördinator aangesteld. Deze coördinator is voor vrijwilligersorganisaties en verenigingen het eerst aanspreekpunt vanuit de gemeente. Doel is onder andere om kruisbestuiving tussen verenigingen aan te moedigen, samenwerking te stimuleren en vrijwilligers hierin te ondersteunen. Het afgelopen jaar is gebleken dat verenigingen de weg naar de coördinator weten te vinden. De verenigings- en vrijwilligerscoördinator vervult ook de rol van regisseur kleine kernen en vanuit die hoedanigheid worden veel vraagstukken in gezamenlijkheid opgepakt. Ondanks de beperkende maatregelen waarmee de verenigingen en vrijwilligersorganisaties in deze tijd te maken hebben, zijn zij actief aan de slag hun organisatie op de been te houden.

Vanuit de gemeente wordt gewerkt aan een platform waar vraag en aanbod van verenigingen en vrijwilligersorganisaties samenkomt. Wij vervullen hierin een verbindende rol. Streven is dat platform in 2021 live te laten gaan.

Verder blijft de ouderenadviseur de vrijwillige ouderenadviseurs, woonconsulenten en belastingadviseurs begeleiden.

Cultuur en verenigingen

Inleiding

Binnen onze gemeente is het behoud van cultuur en het verenigingsleven van groot belang. Daarom willen we samenwerking tussen vormen van cultuur en verenigingen bevorderen. De opgave voor de gemeente is om, samen met maatschappelijke organisaties en sportclubs, te zorgen voor een gezonde leefomgeving.

Ontwikkelingen

Oost Gelre heeft een rijke culturele sector en een rijk verenigingsleven. Denk hierbij aan de diverse corsogroepen, muziekverenigingen, verenigingen rondom de volksfeesten, maar ook de evenementen nemen een belangrijke plaats in de gemeente in. Hoewel de culturele sector belangrijk is voor Oost Gelre (misschien nu nog wel meer dan ooit) ontbreekt nog een vastgelegde visie op kunst en cultuur. Met het oog

op de toekomst en de culturele infrastructuur binnen en buiten onze gemeente starten we in 2021 met de ontwikkeling van het kunst- en cultuurbeleid. Dit beleid zal zich in eerste instantie concentreren op cultuureducatie, subsidieverstrekking, de toekomst van kunst en cultuur binnen en buiten onze gemeente (samenwerking met de regio) en de verbinding en samenwerking tussen alle instellingen, verenigingen, inwoners en de gemeente. Daarnaast zal het beleid aansluiten op het beleid voor het sociaal domein om zo een maximale interactie tussen de beleidsvelden te realiseren.

Nieuwkomers zijn welkom!

Inleiding

Ook in Oost Gelre komen meer mensen met een andere culturele en/of nationale achtergrond. Wij willen dat deze nieuwkomers goed integreren in Oost Gelre en meedoen in onze samenleving. We willen voorkomen dat groepen zich afkeren van de Nederlandse samenleving. Een goede beheersing van de Nederlandse taal behoort tot de belangrijkste voorwaarden voor een succesvolle inburgering van nieuwkomers.

Vergunninghouders moeten direct in aanraking gebracht worden met onderwijsmogelijkheden en vrijwilligerswerk (Taalcafé), zodat de stap naar betaald werk kleiner wordt. Wij ondersteunen de inzet van maatjes. Zij ondersteunen de nieuwkomers, helpen hen de weg te vinden in onze samenleving. Ook de Sociale Dienst Oost Achterhoek (SDOA) speelt een belangrijk rol om hen voor te bereiden op meedoen en het vinden van werk.

Ontwikkelingen

We willen dat nieuwkomers zelfstandig functioneren en zich hier veilig en thuis voelen. Hiervoor hebben we allerlei activiteiten ontwikkeld. In deze coalitieperiode vormen deze activiteiten de basis van ons integratiebeleid:

- We koppelen een lokaal maatje aan elke nieuwkomer.
- Extra aandacht voor traumaverwerking.
- Fietslessen, zwemlessen, kennismaken met verenigingsleven.
- We ondersteunen de taalcafés.
- We hebben een zomerschool.
- Participatiecursussen.
- Re-integratie: we hebben een klantmanager Statushouders die zorgt voor uitstroom naar activering en werk.

Verder treedt in 2022 de nieuwe Wet inburgering in werking. We zijn momenteel druk bezig met de voorbereidingen. We werken hierbij regionaal samen maar zullen ook lokale keuzes moeten maken op het gebied van zelfredzaamheid, scholing en re-integratie. Hiervoor stellen we een beleidsnota en uitvoeringsplan op.

Werk moet lonen

Inleiding

Werk is bij uitstek het middel om verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leven en het gezin en om deel te nemen aan de samenleving. Werken moet lonen, zowel financieel als in perspectief. We spreken mensen daarbij nadrukkelijk aan op hun persoonlijke verantwoordelijkheden; rechten en plichten gaan hand in hand. Ons uitgangspunt is dan ook: je bent aan het werk of je levert een andere bijdrage. Een uitkeringsregeling is uitsluitend bedoeld voor mensen, die (al dan niet tijdelijk) geen toegang hebben tot betaald werk. Om die regeling ook in stand en betaalbaar te kunnen houden, vragen wij van mensen om zo snel mogelijk (weer) in hun eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

Ontwikkelingen

Vanuit de visie dat werk moet lonen, kennen wij de uitstroompremie waarbij inwoners een bedrag van € 500 ontvangen als ze door werk geen gebruik meer hoeven te maken van een uitkering. Daarbovenop ontvangen ze nog eens € 1.000 als men na zes maanden nog aan het werk is. Daarnaast gaan we de doorgaande lijn van arbeidsmatige dagbesteding tot betaald werk verder ontwikkelen. Inwoners kunnen hierdoor makkelijk opschalen maar ook weer afschalen zonder allerlei belemmeringen.

Verder worden de activiteiten Werkbaan Oost en de SDOA samengevoegd zodat er een leerontwikkelbedrijf ontstaat. Hiervoor werken we samen met de andere SDOA gemeenten in Samen aan het Stuur waarbij inwoners integraal worden benaderd zodat we ondersteuning kunnen bieden waar nodig. Dit moet mensen weer sneller werkfit maken. Hierbij zijn niet de wetten leidend maar de vraag van de burger.

Preventie en ondersteuning

Inleiding

Gezond leven, steeds blijven leren en jezelf ontwikkelen zijn onderdelen van actief deelnemen aan de samenleving. Niet zorgen voor, maar zorgen dat! Eigen kracht op de eerste plaats. Voorkomen is beter dan genezen. De gemeente stimuleert en ondersteunt dit ook. Door preventie kan het beroep op dure (vangnet)voorzieningen worden beperkt en zo kunnen de goede voorzieningen blijven voor mensen die het écht nodig hebben.

Ontwikkelingen

Ten aanzien van zorg blijven we inzetten op zorg in de volle breedte. Preventieve zorg is een belangrijk instrument om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten zijn en de zorgkosten te beheersen. Wel willen we meer inzicht in de kosten en baten van preventieve zorgprojecten. Om die reden continueren wij de monitoring.

Het lokale preventieprogramma is in volle uitvoering. Daarnaast participeert Oost Gelre in projecten vanuit de thematafel De Gezondste Regio (zie beide ook onder Volksgezondheid). Het betreft projecten op het gebied van preventie. Dit blijven we de komende jaren doen.

De uitbreiding van inzet binnen het sociaal team als gevolg van de invoering van de Wet verplichtte GGZ heeft tot het in beeld krijgen van meer inwoners met een multi-problem achtergrond geleid. Binnen het sociaal team kijken wij hoe wij de ondersteuning aan deze groep zo kunnen vormgeven dat zij in beeld blijven en de ondersteuningsvraag af kan nemen. De inzet van cliëntondersteuners voor leun/steuncontacten zal hier onderdeel van zijn.

Regionaal werken wij aan het opnieuw vormgeven van de ondersteuning aan de doelgroep dak- en thuislozen. Inzet hierbij is deze ondersteuning vaker dichterbij huis (in plaats van alleen in Doetinchem) vorm te geven en dak- en thuisloosheid te voorkomen. Hiertoe participeren wij onder andere in de pilot Housing first. Daarnaast werken wij verder aan de voorbereiding voor de doordecentralisatie van Beschermd wonen per 1 januari 2022. Hiertoe worden nieuwe werkafspraken over onder andere de brede intake gemaakt met de gemeente Doetinchem. Daarnaast leggen wij in 2021 de governance op het gebied van beschermd wonen en maatschappelijke opvang regionaal opnieuw vast. Hiervoor stellen wij een nieuw convenant op.

Samen met de SDOA, Werkbaan Oost en de gemeenten Winterswijk en Berkelland werken wij verder aan de doorontwikkeling van de Pilot arbeidsmatige dagbesteding tot een structureel voorliggend aanbod.

Het aanbod van de Stads/ dorpskamer zetten wij voort. Dit aanbod sluit goed aan het bieden van laagdrempelige voorzieningen die bijdragen aan het voorkomen van psychische achteruitgang van kwetsbare inwoners doordat zij een ontmoetingsmogelijkheid hebben. De Stadskamer zal in 2022 een nieuwe huisvesting krijgen bij de Vincentiusvereniging. Hierdoor is het mogelijk om ook in de Stadskamer arbeidsmatige inloopactiviteiten te organiseren, net als nu ook al in de dorpskamer uitgevoerd worden.

Armoedebestrijding

Inleiding

Ook in onze gemeente is sprake van (verborgen) armoede. Vaak schamen mensen zich voor hun situatie, hetgeen het zoeken naar en aanbieden van oplossingen bemoeilijkt. In veel gevallen betekent dit dat ook kinderen in (relatieve) armoede opgroeien. Dat is voor ons niet acceptabel. Kinderen moeten de kans krijgen zich volledig te ontplooiën en volop mee te doen aan de maatschappij.

Ontwikkelingen

Armoede terugdringen is het meest succesvol als zoveel mogelijk inwoners deelnemen aan het arbeidsproces. Gelukkig gaat het met veruit het grootste deel van onze inwoners goed. Toch groeien er kinderen op in armoede, onze ondersteuning is dan ook met name gericht op deze kinderen. We zorgen ervoor dat deze kinderen geen belemmeringen hebben om mee te doen aan sport, zwembles en op school. Daarnaast kennen we een individuele inkomenstoeslag voor inwoners die langer dan drie jaar op een minimum niveau zitten. Deze regelingen zullen we de komende periode behouden en daarnaast bieden we specifieke ondersteuning waar nodig is voor onze inwoners.

Door het inzetten van vroegsignalering pakken we casussen sneller op voordat er problematische schulden ontstaan. Zo willen we bereiken dat mensen niet meer in een uitzichtloze situatie belanden.

Laaggeletterdheid/taalarm

Inleiding

Een ongekend hoog aantal inwoners van Nederland (ruim 2,5 miljoen) heeft moeite met lezen en schrijven en kan daardoor moeilijker meedoen in de samenleving. Heel veel (multi)problemen worden veroorzaakt door laaggeletterdheid. Dit is dan ook een serieuze handicap in een wereld van internet, e-mail en social media.

In 2015 is er een Convenant Bondgenootschap voor Laaggeletterdheid Regio Achterhoek afgesloten waar onder andere onze gemeente aan deelneemt. Voor onze gemeente is in 2018 een taalakkoord ingediend gericht op het vinden van laaggeletterden, waarbij de focus ligt op de doelgroep NT1.

In de Achterhoek zetten diverse partijen zich in op het verminderen van laaggeletterdheid en het versterken van digitale vaardigheden in de regio (zie maatregelen genoemd in het Taalakkoord). Het Graafschap College als aanbieder van het formele aanbod, de Achterhoekse bibliotheken, welzijnsorganisaties, Stichting Lezen & Schrijven, sociale diensten, het UWV en diverse werkgevers, zijn essentiële partijen in het kader van laaggeletterdheid.

Ontwikkelingen

We ontwikkelen samen met de Achterhoekse gemeenten een regionaal actieplan voor een effectieve aanpak voor het verkrijgen van basisvaardigheden waarvan laaggeletterdheid een belangrijk onderdeel is. We streven naar een kwalitatief goed dekkend WEB-bekostigd (Wet educatie en beroepsonderwijs) educatieaanbod van formele en non-formele les- en leeractiviteiten in de arbeidsmarktregio Achterhoek. We voeren jaarlijks een eenduidige monitoring en evaluatie uit.

Het Regioplan Aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024 is vastgesteld. De ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben aangekondigd om samen met gemeenten in de periode 2020-2024 een merkbare verbetering te realiseren in het bereiken van de diverse groepen laaggeletterden met een kwalitatief aanbod op maat. Dit heeft geleid tot de volgende doelstelling: Uiterlijk eind 2024 is in alle gemeenten, onder regie van de centrumgemeente van de arbeidsmarktregio/ Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) contactgemeente, een effectieve aanpak van laaggeletterdheid gerealiseerd. Om dit in de Achterhoek te realiseren is het Regioplan Aanpak Laaggeletterdheid 2020-2024 opgesteld. Vervolgstep is om aan de hand van het regionale plan een lokaal plan van aanpak te maken. Hierin zullen we samentrekken met de gemeente Winterswijk en Berkelland. We trekken hierin samen op, omdat we met veel dezelfde samenwerkingspartners te maken hebben. Ook is inmiddels de aanbesteding volwasseneducatie afgerond. Het Graafschap College gaat de volwasseneducatie verzorgen.

Goede zorg voor senioren

Inleiding

Mensen worden steeds ouder, waardoor ook in Oost Gelre het aantal ouderen toeneemt. We willen als gemeente een seniorvriendelijke gemeente zijn, waar ouderen veilig en plezierig kunnen leven.

Ontwikkelingen

Wij ondersteunen senioren op diverse manieren om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Dat doen wij onder andere door het aanbieden van subsidies om aanpassingen in huis te realiseren en door de inzet van woonconsulenten om hierbij advies te geven. Wij gaan in deze periode ook werken aan een nieuwe nota Zorg en wonen. Deze richt zich op zowel intramuraal als extramuraal wonen.

Vanuit het sociaal team blijft de professionele ouderenadviseur een team van vrijwillige ouderenadviseurs, vrijwillige woonconsulenten en vrijwillige belastingadviseurs aansturen. Ouderen vanaf 67 jaar blijven wij jaarlijks aanschrijven om het aanbod van ondersteuningsmogelijkheden onder de aandacht brengen. Vanuit het ouderenadvieswerk geven wij de komende jaren meer aandacht aan de ondersteuning op de thema's ouderen mishandeling en eenzaamheid. Dit zullen we onder andere doen door het aanbieden van workshops voor intermediairs. Ook het thema valpreventie blijft de komende jaren actueel. Hier zal voorlichting over gegeven worden. Via de thematafel Wonen participeren wij o.a. in het project langer thuis wonen waarbij oudere huurders via domotica langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

Het zijn van Dementievriendelijke gemeente geven wij verder vorm. Dit doen wij o.a. door het actief participeren in het regionale en lokale netwerk Veerkracht. Daarnaast zullen wij diverse projecten starten om beginnend dementerenden en hun mantelzorgers te ondersteunen. Wij hopen de pilot Stadskamer 2.0 een jaar te verlengen en bij succes structureel te kunnen maken. De lokale inloopvoorzieningen in de dorpen blijven wij ondersteunen.

Jeugdzorg

Inleiding

Kinderen en jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien. Soms is daar wat hulp bij nodig. Dit varieert van preventie, inzet van het Ondersteuningsteam tot inzet van eerste- en tweedelijns.

Ontwikkelingen

We blijven ook de komende periode inzetten op de preventie en de toegang naar jeugdhulp. Hierbij positioneren we het Ondersteuningsteam Jeugd voor in het proces met als doel het normaliseren van de vraag en bieden van handvatten zodat de jeugdige en het gezin weer verder kunnen. Als er wel gespecialiseerde jeugdhulp nodig is dan hebben we voldoende aanbod. We streven wel naar nauwere samenwerking met een beperkter aantal aanbieders maar ook keuzevrijheid blijft belangrijk en is er ook ruimte voor lokale (kleine) aanbieders. Vanaf 2022 kennen we een nieuw inkoopmodel waarbij we aanbieders meer zekerheid geven waardoor we samen de transformatie in de jeugdzorg tot een succes kunnen maken. Aanbieders krijgen meer ruimte om de hulpverlening zelf vorm te geven (het hoe), de

gemeenten bepalen het gewenste resultaat (het wat). Waarbij we als gemeente wel de regie blijven houden. Dit allemaal met als doel dat zoveel mogelijk jongeren in welzijn en veiligheid opgroeien tot zelfstandige volwassenen.

Volksgezondheid

Inleiding

Ons beleid is erop gericht om de gezondheid van onze inwoners te beschermen en te bevorderen. We hebben hier bij specifiek aandacht voor kwetsbare personen, zoals ouderen en kinderen. Hierbij werken wij nauw samen met onze partners in het sociaal domein, zoals de GGD, zorginstellingen, Wmo-raad, ouderenorganisaties, etc.

Ontwikkelingen

Onze gemeente blijft inzetten op preventie en het mogelijk maken dat iedereen meedoet. Ook degene die een duwtje in de rug nodig heeft. Door preventie zetten we in op de veerkracht en eigen regie van onze inwoners, zodat zij langer mee kunnen doen.

Het preventiebudget wordt besteed aan de doelen die in het preventieprogramma en de nota Samen in Oost Gelre, Samen Doen zijn opgenomen. We werken aan thema's als meedoen, middelengebruik, gezond ouder worden, gezonde jeugd en mentaal welbevinden.

Ook de GGD speelt hierin een belangrijke rol. De bestuursagenda 2019-2023 van de GGD Noord- en Oost Gelderland gaat uit van vier prioriteiten:

1. NOG gezondere jeugd
2. NOG gezondere leefomgeving
3. NOG gezonder oud worden
4. NOG gezondere leefstijl

Deze prioriteiten worden de komende tijd uitgewerkt in meer concrete acties. Ze sluiten goed aan bij onze preventieactiviteiten. Ook blijven we aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en (gezondheids)beleid.

Vanuit de thematafel De Gezondste Regio is ook veel aandacht voor preventie en gezondheid. De thematafel richt zich op vernieuwing en verbetering binnen zorg en welzijn zodat de gezondheid van de Achterhoekse inwoners toeneemt.

Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022

Omschrijving	Investerings	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Binnensport Groenlo - sporthal locatie Barkenkamp	5.842.000	0	-175.260
Binnensport Groenlo - sporthal locatie Barkenkamp infrastructuur	200.000	0	-9.000
Preventie en gezondheid (exclusief POH en PPJ)	0	0	-100.000
Preventie en gezondheid (exclusief POH en PPJ) (incidenteel)	0	100.000	0
POH	0	0	-20.000
Nieuwe locatie en accommodatie Fietscrossclub Lichtenvoorde	600.000	0	-19.500
Nieuwe locatie en accommodatie Stichting Bloemencorso	425.000	0	-13.500
Subsidie levensloopbestedig maken woning(Opplussen)	0	0	-35.000
Verlenging project stadskamer 2.0	0	25.000	0
Doorontwikkeling SIOG	0	24.000	0
Inclusiebeleid	0	0	-10.000
Subsidie voor bewonersinitiatieven die welzijn, economie, milieu, etc.	0	0	-25.000
Ontwikkelingen sociaal domein	0	0	-800.000
Samenwerkingsverbanden verenigingen	0	0	-30.000
Ondersteunen sportevenementen	0	0	-20.000
Uitvoer geven aan cultuurbeleid	0	0	-20.000
Restauratie carillon Oude Calixtus Groenlo	0	0	-15.000

Omschrijving	Investerings	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Opstellen integraal huisvestingsplan voor de onderwijshuisvesting	0	25.000	0
Implementatie Wet Inburgering	0	0	-82.000
Preventie Platform Jeugd	0	0	-10.000
Totaal	7.067.000	211.130	-1.384.260

Programma 3 - Economie en werkgelegenheid

Inleiding

Programma 3 behelst alles wat we doen in het belang van een goed ondernemersklimaat, een goede werkgelegenheid en een goede bereikbaarheid. Dit zijn immers belangrijke ingrediënten en belangrijke motoren voor onze lokale economie. Binnen dit programma zijn er drie speerpunten voor de komende periode:

- Ondersteuning op maat aan de agrarische sector, met het oog op de ontwikkelingen waar agrarische ondernemers mee te maken hebben of nog krijgen.
- De verdubbeling van de N18 om zo de bereikbaarheid van de hele Achterhoek te verbeteren en de regio beter te kunnen positioneren als regio met een aantrekkelijk vestigingsklimaat.
- Een volwaardige laadinfrastructuur in de openbare ruimte zodat Oost Gelre voorbereid is op een toename van elektrische voertuigen, die bovendien een bijdrage leveren aan onze klimaatdoelstellingen.

In dit hoofdstuk gaan we in op deze aspecten en alle andere die betrekking hebben op het programma 3: Economie en werkgelegenheid.

Goed ondernemersklimaat

Inleiding

De gemeente maakt zich sterk voor een gemeente waar het prettig wonen en werken is. We willen meer banen en diversiteit van banen, goede voorzieningen, een goede bereikbaarheid een prettige omgeving voor de bewoners en voldoende vestigingsmogelijkheden voor bedrijven. Dit alles bepaalt het vestigingsklimaat voor ondernemers waarvoor wij ons in samenwerking met het bedrijfsleven inzetten.

Ontwikkelingen

Bedrijvigheid in de gemeente en een goed ondernemersklimaat is belangrijk voor onze gemeente. Oost Gelre is een ondernemende gemeente en de gemeente wil haar ondernemers goed faciliteren. Dit komt onder meer tot uitdrukking via de vastgestelde dienstverleningsvisie en de wijze waarop wij invulling willen geven aan de Omgevingswet. Wij zullen hierop blijven inzetten.

Een aantal branches hebben ernstig te lijden onder de coronacrisis. Wat de gevolgen op lange termijn zullen zijn zal afhangen van de duur van de pandemie. Hierbij zijn verschillende scenario's denkbaar. Via een uitgebreid pakket aan maatregelen zullen wij de ondernemers blijven ondersteunen.

Gezonde agrarische sector

Inleiding

De agrarische sector is een belangrijke pijler onder onze economie. De sector verschaft veel werkgelegenheid en draagt bovendien bij aan een aangenaam woon- en leefklimaat voor de inwoners en recreanten. Landschap en economie zijn geen tegenstanders van elkaar, maar kunnen juist heel goed hand in hand gaan. De schoonheid van ons coulissenlandschap, de bossen en andere natuurgebieden in de Achterhoek zijn waardevol; ook in economische zin. Dit geldt voor onze agrariërs, maar ook voor de belangrijke groeiende toeristische sector.

Ontwikkelingen

Agrariërs die behoefte hebben aan coaching (die zich richt op de toekomst van hun onderneming) kunnen zich bij de gemeente melden. De gemeenteraad heeft € 20.000 beschikbaar gesteld voor de financiële ondersteuning van coaching. Verder ligt er bij de provincie een aanvraag voor subsidie voor de agrarische sector. Het betreft een aanvraag voor een zogenoemde ervencoach, deze brengt de thema's van het erf in beeld en bepaalt in samenspraak met de ondernemer welke acties nodig zijn. Samen met de eigenaar maakte deze een stappenplan voor een duurzame toekomst van het erf. Het plan van aanpak dat per bedrijf wordt opgesteld door de ervencoach moet leiden tot realisering van het doel: toekomstbestendige én duurzame agrarische bedrijven in onze gemeente. Door op individueel niveau aan de slag te gaan met de agrarische erven werken we aan een verbetering van de leefbaarheid van het buitengebied in zijn geheel.

Op dit moment bevindt de agrarische sector zich in een turbulente fase door de discussie over de stikstof. De warme sanering van de varkenshouderij zal mogelijk ook in Oost Gelre leiden tot bedrijfsbeëindiging en tot nieuwe ondernemersinitiatieven in het buitengebied.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Inleiding

Bereikbaarheid en mobiliteit is in de Achterhoek van essentieel belang. Bereikbaarheid is voor ons niet alleen het verkeer en openbaar vervoer want ook digitale bereikbaarheid hoort daar zeker bij. Een goede bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven, maar ook voor mensen die in de Achterhoek willen wonen maar elders werken. De leefbaarheid van het buitengebied is gediend met een digitale bereikbaarheid. Ook zorgt het voor meer zelfstandigheid bij ouderen en hulpbehoevenden, omdat zorg op afstand een steeds belangrijker plek inneemt.

Ontwikkelingen

Elektrisch rijden wordt steeds belangrijker en draagt bij aan de klimaatdoelstellingen. Voor de komende periode willen we daarom inzetten op het verkrijgen van een dekkende laadinfrastructuur in de openbare ruimte voor het opladen van elektrische voertuigen. Voor Lichtenvoorde en Groenlo loopt dat voorspoedig, voor de kleine kernen zijn meer financiële middelen nodig.

Daarnaast willen we blijven inzetten op goede fietsverbindingen door ons te richten op de bereikbaarheid, comfort en veiligheid van het (hoofd)fietsnetwerk. We werken hierin samen met de 8RHK Ambassadeurs.

Een ander belangrijk thema betreft de verdubbeling van de N18 (2x2 met 100 km/u) met goede dwarsverbindingen naar de A1, A15 en Duitsland. Dit pakken we op in regionaal verband samen met 8RHK Ambassadeurs.

In het kader van de aanleg van de nieuwe N18 gaan we ook in de komende periode verder met de maatregelen die nodig zijn op het onderliggend wegennet. Deels doen we dat in relatie tot de aanleg van Meer Veilig maatregelen van Rijkswaterstaat. Vooral aanpassingen in en rondom Lichtenvoorde ten aanzien van de afsluiting van de aansluiting N18-Zieuwentseweg vragen aandacht.

Ten slotte investeren we ook de komende periode in goede digitale én fysieke bereikbaarheid, met het oog op goed onderhouden wegen en openbaar vervoer.

Toerisme en evenementen

Inleiding

Oost Gelre is een aantrekkelijke gemeente, waar het (economisch) belang van toerisme en recreatie nog steeds toeneemt. Toeristen, recreanten, maar ook de eigen inwoners zoeken naar ervaringen en beleving in Oost Gelre. Hierbij is het aanwezige erfgoed in de gemeente vaak het unieke decor van die ervaring en beleving. Dit biedt voor winkeliers en horecabedrijven nieuwe mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van bijvoorbeeld arrangementen.

Oost Gelre als evenementengemeente blijft een belangrijk speerpunt. We willen de vele evenementen goed ondersteunen en faciliteren omdat dit belangrijk is voor de eigen gemeenschap maar zeker ook onze aantrekkelijkheid voor toeristen vergroot.

Ontwikkelingen

Als vervolg op het internationale congres dat Oost Gelre heeft georganiseerd rondom de Slag om Grolle worden op dit moment verschillende routes ontwikkeld. In Groenlo wordt een lokale route ontwikkeld waarbij gebruik wordt gemaakt van een innovatieve progressive webapp. Samen met de Vereniging Nederlandse Vestingsteden en Abelleisure wordt een Nederlandse route rondom het thema 80 jarige oorlog ontwikkeld. En de ontwikkeling voor de Europese route is momenteel in volle gang.

Om Lichtenvoorde beter toeristisch te positioneren bekijken we met Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd of er een goede identiteit geformuleerd kan worden. Er ligt een uniek plan om een Corso Experience te ontwikkelen. Helaas is er op dit moment nog geen geschikte locatie. Daarom is nu gekozen om de Corso Experience op te knippen en elk jaar een specifiek onderdeel te ontwikkelen uit dit initiatief. Door de crisis heeft deze ambitie "on hold" gestaan, maar dit wordt zo snel mogelijk opgepakt.

Werkgelegenheid

Inleiding

Ons uitgangspunt is: je bent aan het werk of je levert een andere bijdrage die binnen jouw mogelijkheden ligt.

Ontwikkelingen

Om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt te laten doorstromen naar een baan hebben we verschillende instrumenten. Indien de arbeidshandicap fors is dan kunnen we een beschut dienstverband aanbieden via de BV Slinge Werkt! Ook de komende jaren organiseren we het beschut werk op deze manier. We proberen ook mensen met een indicatie 'beschut' zoveel mogelijk in het reguliere bedrijfsleven te plaatsen. Lukt dit niet dan zorgen we voor een werkplek in het nieuw te vormen leerwerkbedrijf, waarin de activiteiten van SDOA en WBO zullen worden samengevoegd.

Voor inwoners met een arbeidshandicap zetten we loonkostensubsidie in. Deze groep heeft dan een normaal dienstverband. We verwachten dat deze groep sterk zal groeien de komende jaren omdat er relatief steeds meer inwoners met een arbeidshandicap een beroep doen op de Participatiewet. Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt creëren we een doorgaande lijn van arbeidsmatige dagbesteding tot regulier werk.

Voorstellen van nieuw beleid voor het jaar 2022

Omschrijving	Investerings	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Gevel aanpassing, winkelverplaatsing, burgerinitiatieven	0	75.000	0
Impuls lokale economie en buitengebied	0	60.000	0
Investeren in jong talent	0	0	-65.000
Profilering	0	0	-25.000
Programma Lichtenvoorde exploitatiekosten	0	50.000	0
Totaal	0	185.000	-90.000

Programma 4 - Bestuur, bedrijfsvoering en dienstverlening

Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de koers die we willen volgen binnen het vierde programma: Bestuur, bedrijfsvoering en dienstverlening. Binnen dit programma benoemen we twee belangrijke speerpunten:

- Intensivering van de aanpak van ondermijning.
- De implementatie van de Omgevingswet, mede gelet op de ruimte voor initiatieven van burgers en ondernemers.

Deze en alle andere ontwikkelingen zetten we hieronder uiteen in de diverse paragrafen.

Veiligheid

Inleiding

Veiligheid is een basisbehoefte in een sterke samenleving, waarin mensen zich thuis en geborgen voelen, vooral ook voor gezinnen met kinderen en ouderen.

Ontwikkelingen

De VNOG gaat in 2022 onverminderd door met het uitvoeren van de in januari 2020 vastgestelde Toekomstvisie en bijbehorende opdrachten. De Toekomstvisie beoogt op hoofdlijnen het volgende te realiseren:

- De VNOG is dé organisatie in de regio voor samenwerking aan veiligheid. Het is een operationele organisatie, die bij een crisissituatie of ramp nu en in de toekomst garant staat voor professionele hulpverlening aan de inwoners en bezoekers van de regio.
- De VNOG is een regio waar veilig en gezond gewoond, gewerkt en gerecreëerd kan worden. De VNOG speelt in op demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op hedendaagse en toekomstige veiligheidsrisico's. De VNOG is een toekomstbestendige veiligheidsregio.
- De VNOG richt zich op:
 - * Het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises (maatschappelijke opdracht)
 - * Zelfredzaam en risicobewust
 - * Vakbekwaam en deskundig
 - * Sterke informatiepositie
 - * Een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers (randvoorwaarde)
- De VNOG werkt met compacte en slagvaardige posten met goed getrainde vrijwilligers vanuit een versterkte informatiepositie.
- Dit alles moet leiden tot een solide veiligheidsregio voor de lange termijn.

De financiële effecten van de Toekomstvisie waren al meerjarig verwerkt in de begroting 2021 - 2024, die met de Kadernota, de basis vormt voor de begroting 2022. Voor de VNOG is er geen nieuw beleid opgenomen in de Kadernota, maar wel wordt een ontwikkeling aangekondigd, die voor de financiën van de VNOG gevolgen kan krijgen (vastgoed). De uitkomsten van het onderzoek naar de huidige staat van de opstallen die de VNOG gebruikt kunnen bovendien aanleiding geven tot investeringen voor de gemeenten.

Daarnaast heeft de VNOG per 2020 de taak beheer en onderhoud van de bluswatervoorziening overgedragen aan de gemeente. De gemeente is, samen met Vitens, verantwoordelijk voor de bluswatervoorzieningen (brandkranen, geboorde putten en open water). Op dit moment is het beheer en onderhoud van de bluswatervoorzieningen grotendeels ingericht binnen de gemeente. Indien de bluswatervoorziening in een bepaald gedeelte van de gemeente niet op orde is, is de gemeente hier (financieel) voor verantwoordelijk. De aankomende periode moet worden gezien of dit aan de orde is.

De Covid-19 crisis heeft er voor gezorgd dat de prioriteit bij de aanpak van deze crisis ligt, hoe lang de crisis impact heeft op onze taken en werkzaamheden is onduidelijk. Op het gebied van openbare orde en veiligheid blijven we het Integraal Veiligheidsbeleid 2019 - 2022 uitvoeren. De gemeente bevordert de veiligheid met de inwoners van Oost Gelre. De gemeente doet dit door het stimuleren en ondersteunen van Buurt WhatsApp, het houden van informatieavonden over veiligheid en door aan inwoners te vragen verdachte situaties te melden.

Ook is het thema ondermijning een "hot item". Een onderdeel in de aanpak van ondermijning is het Keurmerk Veilig Buitengebied. Dit is een publiek-private samenwerking tussen onder andere gemeente, politie, brandweer, Omgevingsdienst, Staatsbosbeheer, Waterschap en Dorpsbelangenverenigingen. Gezamenlijk werken deze partijen aan een veilig buitengebied door het organiseren van verschillende activiteiten. Daarnaast werkt de gemeenten met allerlei partners samen om te voorkomen dat ondermijning in Oost Gelre een voet tussen de deur krijgt. Naast de lokale aanpak van ondermijning, wordt ondermijning ook regionaal (Achterhoek) aangepakt. Er komt een regionale opgave aanpak van ondermijning, waarbij de opgaveregisseur een belangrijke rol krijgt. De focus zal liggen op het verbinden van de bovenregionale en lokale aanpak en het ondersteunen van de individuele gemeenten in het aanbieden van activiteiten (bewustwordingsbijeenkomsten, voorlichtingsavonden, preventieactiviteiten, integrale controles etc.)

De aanpak van drugsgebruik, productie en handel blijft de nodige aandacht krijgen. In 2020 en 2021 zijn er in Oost Gelre de nodige hennepkwekerijen ontdekt. De aankomende jaren blijft de gemeente, samen met politie, omgevingsdienst en andere partners, investeren op de aanpak van drugsgebruik, productie en handel. De aanpak is zowel repressief als preventief.

Ten slotte zijn er een aantal ontwikkelingen in de relatie met onze verbonden partijen:

- In 2019 zijn belangrijke keuzes gemaakt met betrekking tot de toekomst van de VNOG. De Toekomstvisie van de VNOG is vastgesteld en vanaf 2020 werkt de VNOG aan de implementatie. Met name de keuzes die gemaakt zijn in het beschikbare materieel zal consequenties hebben voor de lokale brandweerposten.

- Op dit moment is de VNOG bezig met de huisvestingsvisie. Onderdeel daarvan is het onderzoek naar de huidige staat van de opstallen (met name brandweerkazernes) binnen de VNOG. Het overeenkomen van een demarcatielijst (afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is) maakt ook onderdeel uit van de huisvestingsvisie. Kortom: op dit moment wordt gekeken hoe om te gaan (beheer en onderhoud) met de repressieve huisvesting binnen de VNOG. De uiteindelijke uitkomsten kunnen financiële gevolgen hebben voor de gemeente.
- De brandweer maakt onderdeel uit van de VNOG. Het werven van nieuwe vrijwilligers behoort dan ook tot de taken van de VNOG. De gemeente ondersteunt wel campagnes van de VNOG als er nieuwe vrijwilligers nodig zijn

Euregionale samenwerking Achterhoek

Inleiding

Oost Gelre is een grensgemeente. Een belangrijk deel van ons lokale inkomen verdienen we in Duitsland en/of doordat onze Duitse burens bij ons investeren en kopen. Grensoverschrijdende samenwerking met onze Duitse burens is in deze tijd dan ook vanzelfsprekend. De EUREGIO, het grensoverschrijdend samenwerkingsverband, speelt daarin een belangrijke rol. Ook het Grenzhoppersnetwerk is een waardevol netwerk waar wij een actieve rol hebben.

Ontwikkelingen

Euregionale samenwerking biedt kansen voor Oost Gelre en ook voor de Achterhoek als regio. Samen met de Achterhoekse gemeentes zetten we daarom in op grensoverschrijdende projecten en om daar INTERREG-gelden voor te genereren.

De Grenzhoppers business school is opgestart in Oost Gelre. Om grensoverschrijdend ondernemen verder uit te dragen en ondernemers daarvoor te motiveren, krijgen ondernemers uit de toeristische sector in Oost Gelre de mogelijkheid om een gespecialiseerde cursus Duits te volgen.

Gemeentelijke organisatie

Inleiding

De gemeentelijke organisatie dient adequaat toegerust te zijn op haar (huidige en toekomstige) taken. Gemeentes hebben in de afgelopen jaren veel nieuwe taken gekregen die in het verleden door het Rijk werden uitgevoerd. In het sociaal domein en ook bij de komende Omgevingswet. Wij vinden het van belang dat er sprake is van een goede uitvoering, waarborgen voor democratische controle en samenwerking met andere bestuurlijke partners.

Ontwikkelingen

De buitenwereld is voortdurend aan verandering onderhevig. Dit vraagt van ons dat wij als een voortdurende veranderende, adapterende organisatie inspelen op wat de buitenwereld van ons vraagt. Dat we onze

organisatie zo inrichten dat je relatief eenvoudig veranderingen van buiten inbedt in de organisatie. Dat het niet meer uitmaakt wat er op ons afkomt, dat we meer bezig zijn met hoe we het realiseren en wat we daarvoor nodig hebben. Dat vraagt van organisatie en bestuur dat we veel meer denken in mogelijkheden en kansen. Veranderingen niet zien als bedreigingen of als probleem, maar als een vraagstuk dat je aanpakt, oppakt en oplost.

Belangrijk is dat de dienstverlening in brede zin aansluit op wat de buiten- en binnenwereld vraagt. Dus maximaal aansluiten op de inwoner, maar ook realistisch zijn in wat haalbaar is. Communicatie is het sleutelwoord. Politiek (college en raad), inwoners en organisatie moet veel meer op 1 lijn komen. De meeste issues ontstaan op dit moment door verschillende verwachtingen. We doen het goed als we reguliere werkzaamheden en veranderingen van buiten goed weten in te bedden in onze organisatie en we met de driehoek op 1 lijn zitten qua verwachtingen. Niet alleen in wat we doen, maar ook in wat we niet doen. Een wendbare organisatie kun je alleen worden als je heel helder bent in waar je voor staat en waar je voor gaat. Dit doen we samen met college en raad door te bepalen waar onze focus ligt, welke opgaven we oppakken en wat ieders verwachtingen zijn.

Bij de doorontwikkeling van de organisatie wordt ingezet op eigenaarschap en goed opdrachtgever- / opdrachtnemerschap, maar kan niet zonder dat geïnvesteerd wordt in goede randvoorwaarden om de juiste medewerkers aan de organisatie te binden. Te denken valt dan aan investeringen in duurzame inzetbaarheid en marktconformiteit van primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden.

Burgerinitiatieven

Inleiding

Initiatieven van burgers, verenigingen, dorpsbelangenorganisaties (andere) vrijwilligersorganisaties vragen om een nieuwe rol van de gemeente en doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. De gemeente dient vanuit een vaste visie en krachtige werkwijze dienstbaar te zijn aan genoemde initiatieven en burgerkracht. Dat wil niet zeggen 'U vraagt, wij draaien', maar dat vanuit de gemeentelijke organisatie met kennis en expertise en met oog voor het algemene belang wordt gezorgd dat goede initiatieven zich ook daadwerkelijk kunnen ontplooiën. Dat vraagt nog meer om een open en transparante houding met als credo: "ja, mits..." in plaats van: "nee, tenzij...".

Ontwikkelingen

Initiatieven van burgers en ondernemers zijn geborgd in de Omgevingswet die naar verwachting in 2022 in werking treedt. De Omgevingswet bevordert participatie door burgers en ondernemers doordat zij intensiever worden betrokken bij de ontwikkeling van onze (lokale) leefomgeving. Door meer bestuurlijke afwegingsruimte op lokaal niveau kunnen we meer faciliterend zijn en lokaal maatwerk leveren.

Gemeentelijke dienstverlening

Inleiding

Een krachtige en vitale samenleving vraagt om een vraaggestuurde houding van de kant van de gemeente en een wervende maar ook transparante bestuursstijl met lef. Vanuit dit perspectief gaan we onze dienstverlening verder invullen en staan wij voor een overheid die zo dicht mogelijk op de samenleving zit, maar die diezelfde samenleving zo veel mogelijk ruimte geeft. Met een faciliterende houding die binnen de kaders van wet- en regelgeving de samenleving van Oost Gelre maximaal bedient.

Ontwikkelingen

Onze dienstverlening is een doorlopende activiteit waarbij een continue doorontwikkeling wenselijk is om slagvaardig te kunnen inspelen op de veranderingen in de maatschappij. We streven naar passende dienstverlening die mensgericht, regelarm, duidelijk, snel en zeker. Hiertoe voeren we jaarlijks onderzoeken uit en investeren we de komende jaren in het optimaliseren van het klantcontact door via het splitsen van receptie en telefonie toe te werken naar een volwaardig klantcontactcentrum (KCC).

Financieel beleid

Inleiding

Het grootste deel van de gemeentebegroting komt van de Rijksoverheid en is een bijdrage uit het gemeentefonds. Slechts een beperkt (autonoom) aandeel komt uit lokale heffingen en belastingen. In beide gevallen is er sprake van belastinggeld. Uitgangspunten voor het financieel beleid zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en draagbare lokale lasten. We streven ernaar de lastenstijging te beperken tot maximaal het inflatieniveau. Slechts in uitzonderingsgevallen kan er een extra beroep gedaan worden op haar inwoners. In die gevallen waar dit speelt, leggen wij dit helder uit en communiceren dit naar de inwoners van onze gemeente.

Ontwikkelingen

We zijn transparant over de uitgaven en inkomsten van onze gemeente. Zowel voor bestuurders als voor onze inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen moet duidelijk zijn waar wij de gemeentelijke middelen aan besteden. Door gebruik te maken van bijvoorbeeld Pepperflow is online de voortgang van zowel de beleidsmatige als financiële ontwikkelingen te volgen.

We zijn terughoudend met de aankoop van grond en vastgoed. Aankoop vindt alleen uit strategische motieven plaats. Het beleid is voornamelijk gericht op het afstoten van grond en vastgoed.

Herijking algemene uitkering

De herijking van de algemene uitkering uit het gemeentefonds door het rijk is afgerond. Op basis van de nieuwe maatstaven leidt dit voor Oost Gelre tot een stijging van de algemene uitkering met circa € 300.000. Echter de uitkomsten van de herijking worden door in het bijzonder de noordelijke gemeenten en de G4 gemeenten betwist. De bestuurlijke besluitvorming dient nog plaats te vinden en de daadwerkelijke uitkomst

is nog ongewis vandaar dat in de kadernota geen rekening is gehouden met de herijking van de algemene uitkering.

Kosten Jeugdzorg en Wmo

De gestegen kosten van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdzorg zullen ook voor de komende periode aandacht blijven vragen. Met de Programmabegroting 2020-2023 hebben we al stappen gezet om de financiële tekorten terug te dringen en dit zal ook in de komende periode zijn beslag krijgen. Een van de aandachtspunten waar we ons op willen richten, is een betere monitoring van zorgtaken (onder andere ten aanzien van de preventieve zorg) om opbrengsten eerder in beeld te kunnen brengen zodat we de kosten daarvoor beter kunnen beheersen. Dit heeft uiteraard consequenties voor de wijze waarop de gemeente de taken kan uitvoeren. Echter niet alles is beheersbaar, we zien de vraag naar complexe Jeugdzorg en Wmo toenemen, dit laatste met name door de invoering van het abonnementstarief.

Ofschoon het landelijk onderzoek met betrekking tot de uitgaven versus de tegemoetkoming van de kosten van het sociaal domein een tekort laat zien van € 1,7 miljard voor de gemeenten is het demissionair kabinet niet bereid de gemeenten een structurele compensatie toe te kennen. Dit laat zij over aan het volgend kabinet. In de kadernota is hier dan ook geen rekening mee gehouden.

Woonplaatsbeginsel Jeugdwet

Onze gemeente heeft daarnaast te maken met zeer intensieve vormen van jeugdhulp die zeer kostbaar zijn. In Harreveld is een locatie van jeugdhulpaanbieder Horizon die dergelijke vormen van jeugdhulp aanbiedt. Tot en met 2021 is de gemeente nog in eerste instantie financieel verantwoordelijk voor de zorgkosten in die gevallen dat ouders het gezag niet meer hebben. Dit is het zogenoemde woonplaatsbeginsel. Deze systematiek brengt een groot financieel risico voor ons met zich mee. Het Rijk compenseert gemeenten wel, echter komt die compensatie pas na twee jaren.

Per 1 januari 2022 wordt de nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet van kracht. Vanaf dat moment is het uitgangspunt bij jeugdhulp met verblijf dat als woonplaats geldt de gemeente waar de jeugdige onmiddellijk voorafgaande aan zijn verblijf zijn woonadres in de zin van de Wet basisregistratie personen had. De gemeente waar de jeugdige vandaan komt, blijft dus verantwoordelijk voor de jeugdige en voor de kosten van de jeugdhulp voor deze jeugdige. Dit brengt verlichting voor gemeenten met vestigingen van jeugdhulpaanbieders, zoals Oost Gelre.

Voorstellen voor nieuw beleid voor het jaar 2022

Omschrijving	Investerings	Dekking uit reserves	Budgettaire lasten
Aantrekkelijk werkgeverschap en duurzame inzetbaarheid	0	0	-185.000
Cyberprotectie tegen cryptolockers	0	0	-68.000
Opleidingsbudget raad	0	5.000	0
Opleidingsbudget college	0	5.000	0
Optimaliseren dienstverlening inwoners en ondernemers	0	50.000	0
Lokale aanpak ondermijning en toezicht & handhaving	0	0	-100.000
Strategisch personeelsplanning (SPP)	0	0	-25.000
Professionalisering Dienstverlening	0	0	-30.000
Totaal	0	60.000	-408.000

Gezonde gemeentefinanciën als uitgangspunt

Voortzetting bestaand beleid

Voortzetting van het huidige beleid inclusief voorgenomen dan wel reeds besloten wijzigingen leiden tot de volgende financiële ontwikkeling, dit op basis van de huidige inzichten.

Structureel resultaat 2022 - 2025

	2022	2023	2024	2025
Begrotingsuitkomst lopend jaar	377.827	377.827	377.827	377.827
Dekkingsplan 2022-2023	159.162	273.324	273.324	273.324
Ontwikkeling algemene, integratie- en decentralisatie-uitkeringen	1.523.835	1.091.160	1.286.540	1.589.750
Belastingen en leges	139.000	278.000	417.000	556.000
Vrijval kapitaallasten	414.000	557.000	817.000	1.024.000
Vrijval nieuw beleid	0	175.042	175.042	175.042
Structureel resultaat	2.613.824	2.752.353	3.346.733	3.995.943

Dekkingsplan 2022 - 2023

De structurele positieve effecten van het dekkingsplan 2022-2023 vloeien voort uit de programmabegroting 2021 en de meerjarenramingen 2022-2023. De belangrijkste taakstellingen zien op de personeelsformatie, De Mattelier en lagere energielasten.

Ontwikkeling algemene-, integratie- en decentralisatie uitkeringen

De ontwikkeling van de algemene uitkering is gebaseerd op de decembercirculaire 2020. Over alle jaren zien wij een positievere bijstelling van het accres dan de meicirculaire waar de begroting 2021 op is gebaseerd. De algemene uitkering is voor alle jaren geraamd op constante prijzen. De komende meicirculaire zal meer duidelijkheid geven over de ontwikkeling van de algemene uitkering voor de komende jaren. Het effect hiervan is, gelet op de financiële omvang, van wezenlijk belang voor onze financiële positie.

Overgangsregeling algemene uitkering

Het gemeentefonds wordt de komende jaren aangepast. Er komen minder maatstaven op grond waarvan de algemene uitkering over de gemeenten wordt verdeeld. De herijking is nodig, omdat de huidige verdeling

van het rijksgeuld over de gemeenten in de loop der decennia is scheefgegroeid. Op basis van actuele informatie lijkt dit een neutraal gevolg te hebben voor onze gemeente. Het effect is daarom niet opgenomen in het overzicht.

Voorstellen van nieuw beleid

De voorstellen van nieuw beleid zijn onderverdeeld naar de volgende categorieën:

1. Voorstellen van nieuw beleid bestaande uit de onderdelen besluit (inclusief wettelijke verplichtingen).
2. Voorstellen van nieuw beleid bestaande uit de onderdelen noodzakelijk en besluit.
3. Voorstellen van nieuw beleid bestaande uit het onderdeel besluit wenselijk, noodzakelijk en besluit.

Voorstellen van nieuw beleid (besluit)

De voorstellen uit categorie 1 betreffen voorstellen waarover reeds een besluit is genomen dan wel vloeien deze voort uit een wettelijke verplichting.

De voorstellen (zie tabel 1.2) leiden tot een netto structurele last in de exploitatie van € 251.721 en een onttrekking uit de bestemmingsreserves en de vrij besteedbare reserve van € 212.458.

Voorstellen van nieuw beleid (besluit)	2022	2023	2024	2025
Programma 1 – Leefomgeving	204.920	385.650	446.002	432.355
Programma 2 – Inwoners	184.260	184.260	184.260	184.260
Programma 3 – Economie	75.000	75.000	75.000	0
Programma 4 – Bestuur, dienstverlening en bedrijfsvoering	0	5.000	0	0
	464.180	648.910	705.262	616.615
Waarvan ten laste van reserve en voorzieningen	212.458	228.000	233.542	94.083
Netto ten laste van de exploitatie	251.721	420.910	471.721	522.532

Tabel 1.2 voorstellen nieuw beleid (besluit + wettelijke verplichtingen)

Voorstellen van nieuw beleid (besluit + noodzakelijk)

De voorstellen uit categorie 2 betreffen voorstellen uit categorie 1 en de noodzakelijke voorstellen.

De voorstellen (zie tabel 1.3) leiden tot een netto structurele last in de exploitatie van € 2.294.934 en een onttrekking uit de bestemmingsreserves en de vrij besteedbare reserve van € 1.174.279.

Voorstellen van nieuw beleid (besluit+noodzakelijk)	2022	2023	2024	2025
Programma 1 – Leefomgeving	1.167.953	1.313.864	1.643.701	1.739.549
Programma 2 – Cultuur, onderwijs, welzijn, zorg en inkomen	1.558.260	1.676.809	1.844.809	1.844.809
Programma 3 – Economie en werkgelegenheid	275.000	215.000	215.000	140.000
Programma 4 – Bestuur, dienstverlening en bedrijfsvoering	468.000	478.000	505.000	498.000
	3.469.213	3.683.673	4.208.510	4.222.358
Waarvan ten laste van reserve en voorzieningen	1.174.279	954.032	1.005.537	835.092
Netto ten laste van de exploitatie	2.294.934	2.729.641	3.202.972	3.387.266

Tabel 1.3 voorstellen nieuw beleid (besluit + noodzakelijk)

Financieel perspectief bestaand en nieuw beleid

Uit het financieel perspectief van voortzetting van het bestaand beleid en uitvoering van de voorstellen van nieuw beleid blijkt de taakstelling die voorhanden ligt. Ook hierbij zijn drie scenario's van nieuw beleid weergegeven.

[Financieel perspectief bestaand beleid en nieuw beleid \(besluiten + wettelijke verplichtingen\)](#)

Bestaand beleid en nieuw beleid voortvloeiende uit besluiten en wettelijke verplichtingen geven het volgende financieel resultaat:

	2022	2023	2024	2025
Structureel bestaand beleid	2.613.824	2.752.353	3.346.733	3.995.943
Voorstellen nieuw beleid (besluit + wettelijke verplichtingen)	251.721	420.910	471.721	522.532
Structureel overschot	2.362.103	2.331.444	2.875.012	3.473.411

Tabel 1.4 bestaand beleid + voorstellen nieuw beleid (besluit + wettelijke verplichtingen)

Financieel perspectief bestaand beleid en nieuw beleid (besluiten + wettelijke verplichtingen + noodzakelijke voorstellen))

Bestaand beleid en nieuw beleid zowel besluiten, wettelijke verplichtingen als noodzakelijke voorstellen geven het volgende financieel resultaat:

	2022	2022	2023	2024
Structureel bestaand beleid	2.613.824	2.752.353	3.346.733	3.995.943
Voorstellen nieuw beleid (besluit + wettelijke verplichtingen + noodzakelijk)	2.294.934	2.729.641	3.202.972	3.387.266
Structureel overschot/tekort	318.890	22.712	143.761	608.677

Tabel 1.5 bestaand beleid + voorstellen nieuw beleid (besluit, wettelijke verplichtingen en noodzakelijk)

Ontwikkeling van de reservepositie

De ondergrens van de algemene reserve is € 4 miljoen.

Onderstaande tabel toont de stand van onze vrij besteedbare reserve per balansdatum over de jaren 2022 t/m 2025 op basis van de onttrekkingen en dotaties als gevolg bestaand beleid en de voorstellen van nieuw beleid (categorie 2) Uit deze tabel blijkt dat de positie van de algemene reserve niet meer voldoet aan de ondergrens van € 4 miljoen zoals eerder door de gemeenteraad is vastgesteld.

	2022	2023	2024	2025
Vrije besteedbare reserve 1-1	3.035.882	2.536.556	2.018.951	1.654.807
Rente	13.294	12.183	9.095	6.774
Nieuw beleid	-831.500	-552.500	-517.000	-435.000
Begrotingsresultaat	318.890	22.712	143.761	608.677
Vrije besteedbare reserve 31-12	2.536.566	2.018.961	1.654.817	1.835.268

Tabel 1.6 ontwikkeling vrije besteedbare reserve met voorstellen van nieuw beleid (categorie 2)

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Naast een structureel sluitende meerjarenbegroting is het voor de robuustheid van de gemeentelijke financiële positie noodzakelijk om te voldoen aan de gestelde norm voor het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en alle gekwantificeerde risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover wij kunnen beschikken om niet-begrote kosten op te vangen. De belangrijkste componenten van de weerstandscapaciteit zijn de vrij beschikbare reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en de mogelijkheden om te kunnen bezuinigen.

Hoewel de stand van vrij besteedbare reserve niet voldoet aan de ondergrens zoals deze is vastgesteld door de gemeenteraad voldoet ons weerstandsvermogen nog steeds aan de norm. De som van vrij besteedbare reserve en onbenutte belastingcapaciteit is hoger dan becijferde gemiddelde schadelast van € 1.657.500 (bron programmabegroting 2021).

De huidige coronacrisis brengt veel onzekerheden en nieuwe risico's met zich mee die wij op dit moment nog onmogelijk kunnen overzien en kwantificeren. Het mag duidelijk zijn dat deze crisis gevolgen zal hebben voor het weerstandsvermogen. We zien onder meer onzekerheden en potentiële (financiële) risico's op de volgende terreinen:

- zorgverlening aan onze inwoners
- maatregelen in het kader van de gezondheid
- uitkeringen aan onze inwoners
- subsidieverlening aan verenigingen en andere instellingen
- ontwikkelingen in de grondexploitaties
- bedrijfsvoering van onze organisatie
- lopende en nieuw te starten projecten
- financiering en bekostiging van onze activiteiten
- heffing en invordering van lokale heffingen

De organisatie monitort voortdurend de ontwikkelingen en de hieraan verbonden risico's en gevolgen voor onze begrotingspositie. Waar mogelijk worden dan ook maatregelen genomen om deze risico's te beheersen en/of de gevolgen hiervan te beperken. Het doen van voorspellingen is ook in deze fase van de crisis erg moeilijk. Hoewel de extra uitgaven van wege de crisis tot op heden voor een belangrijk deel gedekt kunnen worden uit de extra ontvangen Rijksmiddelen valt niet uit te sluiten dat in de toekomst een beroep moet worden gedaan op onze reservepositie.

Financiële uitgangspunten

Financiële uitgangspunten

Met het oog op de voorbereiding van de begroting 2022 worden de volgende uitgangspunten voorgesteld:

Nieuw beleid

Bij het opstellen van de ontwerpbegroting 2022 wordt uitgegaan van aanvaard / bestaand beleid 2021 zoals vastgelegd in de begroting 2021 inclusief de vastgestelde wijzigingen. Met betrekking tot de waardering en afschrijving vaste activa wordt aangesloten bij de verordening 212, vastgesteld in december 2018.

Prijsontwikkeling

In de begroting 2022 wordt voor aanvaard / bestaand beleid een algemene prijsontwikkeling van 1,4% gehanteerd. Dit sluit aan met de prijsontwikkeling van het BBP voor 2022.

In de samenstelling van de begroting 2022 worden de salarissen van maart 2021 als uitgangspunt genomen. Tevens dienen de normale periodieke verhogingen, meegenomen te worden. De CAO loopt t/m 31 december 2020. Voor 2022 wordt t.a.v. de loonontwikkeling een stijging 1,4% gehanteerd. De onderhandelingen tussen de VNG en de vakbonden verlopen stroef. De vakbonden houden vast aan een looneis van 2,75% en daar staat een loonbod van de VNG 0,5% tegenover. Vooralsnog hanteren wij derhalve de algemene prijsontwikkeling als richtlijn.

Als gevolg van de invoering van het btw-compensatiefonds per 1 januari 2003 worden de bedragen exclusief btw opgenomen. Een uitzondering hierop zijn onder andere de bedragen voor onderwijs, gezondheidszorg en kosten voor de decentralisaties.

Gemeenschappelijke regelingen

De inwonerbijdrage mag niet meer stijgen dan de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product zoals weergegeven in de septembercirculaire gemeentefonds van twee jaar voor het begrotingsjaar.

Voor het percentage van 2022 kijken we naar de septembercirculaire 2020. Hierin staat een prijsontwikkeling van het BBP voor 2022 van 1,4%.

Subsidies

Het indexpercentage waarmee de subsidie maximaal mag stijgen wordt niet meer bepaald aan de hand van de septembercirculaire (methode trapje op trapje af). Het is niet meer reëel dat de indexering van de subsidies gelijk opgaat met de accresontwikkeling. In de normeringssystematiek wordt als basis niet langer meer de netto gecorrigeerde uitgaven gehanteerd, maar de totale rijksuitgaven (inclusief zorg en sociale zekerheid).

De prijsindex voor subsidies wordt nu gelijkgesteld met de index voor gemeenschappelijke regelingen, de prijsindex van het Bruto Binnenlands Product. Dit is voor het jaar 2022 1,4%.

Rente

Het rentepercentage voor toevoeging van rente aan reserves, opgenomen in de staat van reserves en voorzieningen, wordt voor 2022 vastgesteld op 0,5%. Onttrekking uit de bestemmingsreserve met een percentage van 0,25%, welk bedrag wordt toegevoegd aan de exploitatie.

Het omslagpercentage wordt vastgesteld op 0,5%, in de begroting wordt het verwachte financieringsresultaat geraamd.

Demografie/krimp

De te verwerken autonome groei in 2022, aantal rioolaansluitingen, m2 onderhouden groen etc., wordt in de begroting meegenomen. In de toelichting dient expliciet te worden aangegeven met welke groei rekening is gehouden. Daarom niet meer opnemen bij nieuw beleid.

Overige ontwikkelingen

De tarieven voor riolering en afvalstoffenheffing moeten nog herberekend worden.

Als aantal inwoners per 1 januari 2022 wordt 29.600 aangehouden.

[Financieel perspectief](#)

Het financieel perspectief wordt opgebouwd uit de onderdelen; voortzetting bestaand beleid, voorstellen van nieuw beleid en het bijbehorende dekkingsplan. Uiteindelijk moet dit verplicht leiden tot een structureel sluitende meerjarenbegroting. Maar ook tot een zekere robuustheid van onze financiële positie waarbij het noodzakelijk is over een vrij besteedbare reserve te beschikken, waarmee we tegenvallers kunnen opvangen.

Zoals bekend is de financiële positie de afgelopen maanden fors verslechterd. Wij zijn daarin niet uniek, omdat de belangrijkste oorzaken liggen in besluitvorming op rijksniveau, en als er géén corrigerende maatregelen komen, maakt dat de opdracht lastig.

In de programmabegroting van 2021 en de meerjarenramingen 2022-2023 is een dekkingsplan opgenomen. Dit dekkingsplan is reeds meegenomen in de cijfers voor de programmabegroting 2022 en meerjarenramingen 2023-2025.

Bijlagen

Lijst met afkortingen

Lijst met afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
Awir	Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijzondere Bijstand Zelfstandigen
BIC	Biobased Innovation Center
BIG	Baseline informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline informatiebeveiliging Overheid
BKP	Beeldkwaliteitsplan
BOA	Bijzondere Opsporingsambtenaar
Bor	Besluit omgevingsrecht
BRP	Basisregistratie Personen
btw	Bruto toegevoegde waarde
B&W	Burgemeester en Wethouders
cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
CIF	Communication & Infrastructure Fund
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheid
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
dbo	Dorpsbelangenorganisatie
DIFTAR	Differentiatie Tarieven Afvalstoffenheffing
DIV	Documentaire Informatie Voorziening

DURP	Digitale Uitvoering Ruimtelijke Processen
ECAL	Erfgoed Centrum Achterhoek Liemers
ECB	Europese Centrale Bank
EED	Europese Energie-Efficiency Richtlijn
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EU	Europese Unie
FCCL	Fietscross Club Lichtenvoorde
FIDO	Financiering Decentrale Overheid
fte	fulltime-equivalent
GEO	Geografische Informatie
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GMSD	Gemeentelijk Monitor Sociaal Domein
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GSF	Gelderse Sportfederatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HRM	Human Resource Management
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IEKC	Integraal Educatief Kindcentrum
IKC	Integraal Kindcentrum
IOAW werknemers	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ zelfstandigen	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen
IVP	Integraal Veiligheidsplan
LOP	Landschapsontwikkelingsplan
MFA	Multifunctionele accommodatie
MT	Management team
ODA	Omgevingsdienst Achterhoek

OLO	Omgevingsloket Online
OZB	Onroerende zaakbelasting
P&C	Planning & Control
P&O	Personeel & Organisatie
POH	Praktijkondersteuner Huisarts
PPJ	Preventieplatform Jeugd
PPS	Publiek Private Samenwerking
Pw	Participatiewet
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROVA	Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen
PUN	Paspoortuitvoeringsregeling Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
SBL	Stichting Bloemencorso Lichtenvoorde
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
SDOA	Sociale Dienst Oost Achterhoek
SHL	Stichting Hamalandhal Lichtenvoorde
SON	Stadsbank Oost Nederland
SPP	Strategische personeelsplanning
SUWInet	Werk en Inkomen Digitaal
SW	Sociale Werkvoorziening
TWW	Transitievisie Warmte
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers- verzekeringen
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse ondernemingen en Nederland Christelijk Werkgeversbond
VNOG	Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland
VPB	Vennootschapsbelasting
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijk Ordening en Milieu

VWS	Volkshuisvesting Welzijn en Sport
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WBO	Werkbaan Oost
WKPB	Wet kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNRA	Wet Normalisatie rechtspositie ambtenaren
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WvdT	Wijk van de Toekomst
Wwb	Wet werk en bijstand
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Zvw	Zorgverzekeringswet

gemeente

Oost Gelre